

Presentació

Tota referència a una educació universal i de qualitat per a tots i totes com a compromís social i educatiu ens remet inevitablement a relacionar el sentit i el significat que donem a termes com ara *igualtat*, *equitat*, *qualitat* o *diversitat*. Així, ens plantejem preguntes del tipus: una educació universal, ha de ser igualitària i/o respectuosa amb la diversitat?, l'equitat en què i com?, quina part de la intervenció educativa té a veure amb la igualtat i quina part amb l'equitat? o, és l'educació inclusiva la resposta més factible?

La preocupació per la diversitat va associada a la crisi de la uniformitat i, en l'àmbit social, al desenvolupament dels processos democràtics que imposen el respecte a la diferència. I s'aplica a la natura i al món social emfatitzant en les implicacions i les explicacions que puguin donar-se des de perspectives tan diverses com la política, la societat, la cultura, l'educació o en d'altres punts de vista.

És precisament en aquest caràcter polièdric de la diversitat i en la dificultat d'assolir un llenguatge unívoc on rau una de les dificultats que cal abordar quan es tracta de confrontar plantejaments i de delimitar estadis en el procés de descripció i concreció dels avenços científics i de les realitzacions pràctiques.

Quan ens centrem en la realitat de la diversitat i ens preguntem sobre el seu contingut (en què) o la seva finalitat (per a què), apareixen referències clares a igualtat/desigualtat, equitat o altres conceptes que hi estan vinculats.

Una primera referència ens situa en els termes d'igualtat o desigualtat, lligats al concepte de distribució. Ja Coulter entenia per distribució la divisió d'unitats que es realitza entre els components d'un sistema social, mentre que la igualtat/desigualtat seria el referent a les variacions entre la divisió efectuada.

Quan pensem en la variació, podem referir-nos a processos d'igualtat o d'equitat, segons si prenem en consideració, o no, aspectes proporcionals; la seva absència es relacionaria amb desigualtat i inequitat. Així, el sentit d'equitat fa referència a activitats compensatòries i a ajustaments de les diferències, pel que respecta a necessitats.

De totes maneres, aquest no és l'únic sentit d'equitat. Mentre que la igualtat o desigualtat, és una qüestió més descriptiva i no comporta cap judici de

valor, a l'equitat se li reconeix un cert component d'ètica. La diferència es pot considerar com quelcom positiu, sempre que no generi desigualtats ni potenciï la discriminació. L'aspiració dels individus i les societats és assolir, en aquest sentit, equitat i no igualtat absoluta.

La diversitat busca també proporcionar la igualtat d'oportunitats, que bé podria referir-se, fent esment al sistema educatiu i a Farell, a quatre aspectes: accés, supervivència, resultats i conseqüències o beneficis dels resultats.

És així com es perfila un concepte de diversitat que se centra en l'equitat i s'orienta a proporcionar igualtat d'oportunitats en els diferents moments del procés educatiu. Paral·lelament, es modifica el compromís que han de tenir les institucions de formació, passant d'instàncies integradores a realitats inclusives.

Des d'aquest últim plantejament, l'equitat s'entén com a part d'un projecte sociocultural i educatiu, que incideix tant en l'àmbit macrosocial com en el microsocial. De res no serveix una atenció compensatòria de desigualtats educatives i culturals si el context de referència no s'implica en la disminució dels factors que generen i que mantenen els processos de discriminació social o de qualsevol altre tipus.

Però el compromís de l'equitat pot també superar els límits artificials de l'estructuració escolar, trencant les distàncies entre escola / no escola o sistema reglat / no reglat, amb la qual cosa es fa real la idea d'aprenentatge permanent, en qualsevol lloc i en qualsevol circumstància. Així, cada vegada esdevé més palpable la necessitat de desenvolupar polítiques globals en els diferents països, que tinguin en compte fenòmens com ara l'emigració, la mobilitat dels professionals, la internacionalització dels processos, el treball i la dignitat, etc., paral·lelament al desenvolupament d'actuacions globals que incorporin els aspectes educatius dins de les polítiques socials, culturals i econòmiques.

I és des d'aquesta perspectiva que hem d'analitzar i ampliar el sentit de la Declaració de Dakar (2000), que situa l'any 2015 com a nova data perquè «l'educació per a tots» es converteixi en una realitat. El marc d'acció establert contempla com a objectius fonamentals: desenvolupar la protecció i l'educació de la primera infància; assolir que tots els nens i les nenes tinguin la possibilitat d'accedir a una educació primària obligatòria, gratuïta i de qualitat, i seguir-la fins al final; millorar en un 50% el nivell d'alfabetització de la població adulta, especialment de les dones, i assegurar a tots, homes i dones, un accés equitatiu als programes d'educació de base i d'educació permanent; eliminar les diferències entre sexes, i assegurar l'accés de les nenes a l'ensenyament; com també potenciar la qualitat de l'educació a fi d'obtenir resultats quantificables per a tothom, tant pel que respecta al saber com a les competències necessàries per a la vida ordinària.

Tot això suposa un compromís de l'Estat, que ha d'estar acompanyat de més recursos per a l'escola pública, de més autonomia institucional i de l'avaluació efectiva de la seva activitat. Paral·lelament, els centres educatius i altres institucions de formació han d'avançar d'una manera eficaç i eficient en processos de participació, obertura a l'entorn, compromís, responsabilitat i auto-

crítica, potenciant projectes innovadors i ambiciosos que reforcin i protegeixin els valors democràtics, educatius i ètics.

El repte també afecta els professionals, que han de respondre al canvi de condicions amb un compromís real que eviti al màxim les contradiccions entre els plantejaments que es defensen i les pràctiques que es realitzen, que permeti treballar en equip i que vinculi els processos d'avaluació, investigació i innovació.

Es tracta, en definitiva, de promoure un enfocament global, i no particular ni focalitzat, que tingui en compte el paper i el compromís de les persones amb la societat on viuen. Busquem, així, el desenvolupament d'un projecte educatiu global dirigit a educar la ciutadania en un context multicultural i pluralista ja des del mateix sistema educatiu. I en aquesta teologia inicial és on se situa el marc de la igualtat d'oportunitats i de l'equitat educativa.

Sota aquesta perspectiva, el número que es presenta recull algunes aportacions que van des de l'educació obligatòria fins a la universitària, i que també consideren accions relacionades amb el reconeixement de l'experiència. Es tracta d'aportacions diverses, però que mantenen en comú aquesta visió de l'equitat com a repte global. La nostra pretensió, en darrer cas, no és tant realitzar un estudi exhaustiu sobre l'equitat, sinó proporcionar elements per a la reflexió i el debat.

Joaquín Gairín Sallán
Director